

ПРОФІЛАКТИКА ВІЛ ТА СНІДУ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

ВІЛ та СНІД є однією з глобальних проблем сучасності. Панацеї від цієї біди у людства поки що немає.

Профілактичні заходи для дітей та підлітків є такими ж як і для дорослих. Головним інструментом профілактики є всебічні знання про хворобу, шляхи інфікування та чинники, що сприяють цьому.

ВІЛ – це вірус імунодефіциту людини, він вражає різні клітини організму, в першу чергу – імунну систему. ВІЛ-інфікована людина, це та, в організм якої цей вірус потрапив.

СНІД – це синдром набутого імунодефіциту, а саме кінцева стадія ВІЛ-інфекції. Від зараження ВІЛ до розвитку СНІДу може пройти не один рік і навіть роки, все залежить від способу життя інфікованого, його харчування, стану здоров'я, навколишнього середовища тощо.

Як передається вірус ВІЛ

При статевих стосунках з ВІЛ-інфікованою особою:

- коли через слизову оболонку статевих органів, прямої кишки чи ротової порожнини вірус проникає в організм статевого партнера;

Через кров:

- при використанні спільних шприців та голки для внутрішньовенного введення наркотичних речовин, а також забрудненою кров'ю, нестерильним медичним інструментом; нестерильними інструментами для татування, манікюру чи педикюру; якщо людина користувалася спільно з ВІЛ-інфікованими предметами особистої гігієни (бритви, манікюрні прилади, зубні щітки).

Дитині від ВІЛ-інфікованої матері: інфікування відбувається під час вагітності, пологів чи при годуванні грудним молоком.

ВІЛ не передається:

- при звичайних побутових контактах з людьми; через рукошляпки та обійми;

- через поцілунок – для передачі вірусу необхідна наявність у кожного з партнерів відкритої рани, що кровоточить, у ротовій порожнині;

- через повітря, при спільному користуванні меблями, телефонною слухавкою тощо. Вірус швидко втрачає життєздатність під впливом факторів навколишнього середовища – ультрафіолету, високої температури тощо;

- через укуси комах. В організмі комахи вірус розмножуватись не здатний.

Недостатньо вірусу для його передачі в слині, в слизовій рідині, в потовиділеннях, сечі, калі. Тому ВІЛ не передається при спільному користуванні ванною та туалетом, столовими приборами та посудом.

Таким чином, маючи відповідні знання, з'являється можливість захистити себе, зменшити ризики інфікування ВІЛ.

Запобігти передачі вірусу від сексуальних партнерів (ВІЛ-інфікованих чи тих, чий статус невідомий, особливо випадкових): застосовуючи засоби індивідуального захисту (презервативи). Особливо небезпечний щодо ризику зараження анальний секс: слизова оболонка прямої кишки надзвичайно чутлива до пошкоджень, через які вірус проникає в кров. Ризик зараження зростає при наявності у партнерів венеричної хвороби, оскільки в уражених місцях статевих органів скупчується велика кількість інфікованих

ВІЛ-лімфоцитів. Доведено, що жінки в 3 рази частіше заражаються при статевому акті від інфікованих чоловіків, ніж чоловіки від інфікованих жінок.

Важливо обговорювати зі своїм партнером або партнеркою ВІЛ-статус одне одного, цю розмову варто почати якомога швидше. Це захистить обох партнерів у майбутньому, адже у разі позитивного тесту на ВІЛ людина зможе розпочати АРВ-терапію, а її партнер або партнерка – **до контактну** або **пост контактну** профілактику ВІЛ.

При ін'єкційному споживанні наркотичних речовин користуватися індивідуальними одноразовими шприцями, голками, також і при фасуванні наркотику.

Використовувати тільки стерильний медичний інструмент при наданні медичних послуг; також інструменти для татування, манікюру, педикюру та інших косметичних процедур; правильна і своєчасна обробка косметичного приладдя та стерилізація медичного інструментарію (чи використання одноразового).

Зразки донорської крові досліджуються комплексно на ВІЛ, віруси гепатитів В і С, сифіліс у діагностичних лабораторіях станцій переливання крові. Якщо в порції крові виявлено хоча б один із цих збудників, вона знищується.

Важливо дотримуватися правил гігієни в побуті при голінні, манікюрі, з використанням лише індивідуальних чи стерильних інструментів.

У випадку вагітності ВІЛ-інфікованої жінки ризик народження інфікованої дитини значною мірою залежить від стану здоров'я вагітної, симптомів хвороби, особливо ураження шийки матки та піхви. Тому зрозуміло, що здоровий спосіб життя, своєчасне обстеження та лікування у разі потреби є одним із профілактичних заходів. Важливим чинником є кількість вірусу в крові вагітної. Має значення й тривалість пологів, число попередніх вагітностей. Тому вагітні жінки за добровільною згодою в жіночих консультаціях дворазово обстежуються на ВІЛ: при взятті на облік та при оформленні на пологи.

Найкращий спосіб профілактики ВІЛ та СНІДу – це тестування на ВІЛ. Інфікована людина – носій вірусу, здатний заражати здорову особу. Щойно людина дізнається про свій позитивний статус, вона зазвичай змінює свою поведінку, і приймає рішення про початок антиретровірусної терапії та використання бар'єрної контрацепції. Варто зазначити: всі відомості стосовно ВІЛ-інфікованої особи є конфіденційними.

Важливий вид профілактики – уникати потенційно небезпечних ситуацій. Проте існують ще й інші способи профілактики ВІЛ: доконтактна та постконтактна профілактика, а також лікування ВІЛ, як профілактика.

Доконтактна профілактика ВІЛ (ДКП) – це прийом антиретровірусних препаратів для зниження ризику інфікування ВІЛ. ДКП є додатковим до бар'єрної контрацепції методом профілактики для людей, які мають високий ризик інфікування ВІЛ. Серед них партнери людей, які живуть з ВІЛ, чоловіки, що практикують секс з чоловіками, люди, які надають сексуальні послуги за винагороду, люди, які вживають наркотичні засоби ін'єкційно.

Також, якщо людина практикує секс з одним або кількома партнерами, ВІЛ-статус яких їй невідомий, їй варто розглянути опцію прийому доконтактної профілактики ВІЛ. Разом із презервативами людина, яка приймає ДКП, має понад 99% захисту від передавання ВІЛ статевим шляхом.

Постконтактна профілактика інфікування віл в умовах воєнного часу

Проблеми, які принесла за собою війна, ще довго будуть нагадувати про себе. Проте є речі, на які ми здатні вплинути вже зараз. Через війну в Україні є ризик збільшення поширення ВІЛ-інфекції, у тому числі через сексуальне насилля, збільшення травм, кількості оперативних втручань.

Одним зі способів попередити інфікування ВІЛ є вчасне та правильне застосування медикаментозної постконтактної профілактики (далі – МПКП). Це передбачає приймання антиретровірусних препаратів невдовзі після травми або контакту. МПКП призначають і здійснюють якомога швидше, але не пізніше 72 годин після контакту, у результаті якого потенційно могло статися передавання ВІЛ.

До таких контактів відносять:

- незахищені статеві контакти, передусім статеві контакти, що супроводжуються насильством, пошкодженням або зісковзуванням презервативу. На жаль, із початком війни в Україні значно збільшилася кількість випадків сексуального насильства, спричиненого російськими агресорами;

- поранення гострими інструментами, зброєю, забрудненими кров'ю або іншими потенційно небезпечними біологічними рідинами. Внаслідок бойових дій збільшується кількість контактів із кров'ю людей із невідомим ВІЛ-статусом.

Речовини, під час контакту з якими необхідно застосовувати МПКП: кров; слина із домішками крові; виділення статевих органів; спинномозкова, амніотична, перитонеальна, синовіальна, перикардіальна або плевральна рідини.

Алгоритм дій після ймовірного контакту з ВІЛ

Якщо така можливість є, надайте постраждалому першу допомогу:

- слід негайно вимити місце контакту: потримати поранену поверхню тіла під струменем проточної води кілька хвилин або поки кровотеча не припиниться (якщо доступу до проточної води немає, застосовувати дезінфікуючий гель або розчин для миття рук);
- якщо небезпечна рідина потрапила в очі: промити око водою або фізіологічним розчином. Не застосовувати подразнюючі речовини, у тому числі мило, спирт, дезінфікуючий гель тощо;
- якщо небезпечна рідина потрапила в ротову порожнину: виплюнути рідину, прополоскати рот декілька разів водою або фізіологічним розчином;
- у разі укусу з порушенням цілісності шкіри: промити рану водою, видалити некротизовані тканини, обробити рану дезінфікувальним засобом та призначити антибактеріальну терапію.

Зверніть особливу увагу на те, що НЕ можна робити:

- стискати, терти пошкоджене місце;
- відсмоктувати кров із рани;
- використовувати такі речовини, як спирт, йод, перекис водню;
- знімати контактні лінзи (вони створюють захисний бар'єр).

Порадьте постраждалому звернутися до найближчого закладу охорони здоров'я чи АРТ-сайту по допомогу якомога швидше – у перші 72 години після контакту .

Лікування як профілактика

Антиретровірусна терапія – прийом протівірусних препаратів, які покликані пригнічувати розмноження ВІЛ в організмі людини та відновлювати функцію імунної системи. Вже за кілька місяців після початку терапії лікування робить ВІЛ невизначуваним і безпечним як для самої інфікованої людини, так і для її оточення.

Кожен зі способів профілактики ВІЛ є ефективним. Не забувайте регулярно тестуватися на ВІЛ, та не бійтеся розпочати із вашим партнером розмову про ВІЛ-статус. Це може врятувати ваше життя та здоров'я!

Науковці постійно отримують додаткову інформацію про ВІЛ. Винаходять ліки, що дозволяють ВІЛ-позитивним людям жити довго, не зазнаючи втрат в якості життя. Розробляють схеми прийому препаратів, що допомагають ВІЛ-позитивним жінкам народжувати здорових дітей. Створюють тест-системи, що виявляють вірус з усе більшою і більшою точністю. Лікарі визначили всі можливі механізми передачі вірусу і повідомили про них суспільству. Але кількість людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, продовжує збільшуватися. Кожна людина здатна запобігти передачі вірусу.

Тільки від нас самих залежить – змінити свою поведінку і залишитись здоровою людиною або не думати про свій власний ризик передачі ВІЛ та ймовірність стати ВІЛ-позитивним.

Юлія Сивоглаз, лікар-інфекціоніст дитячий